

Razumkov
centre

Представництво в
Україні

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

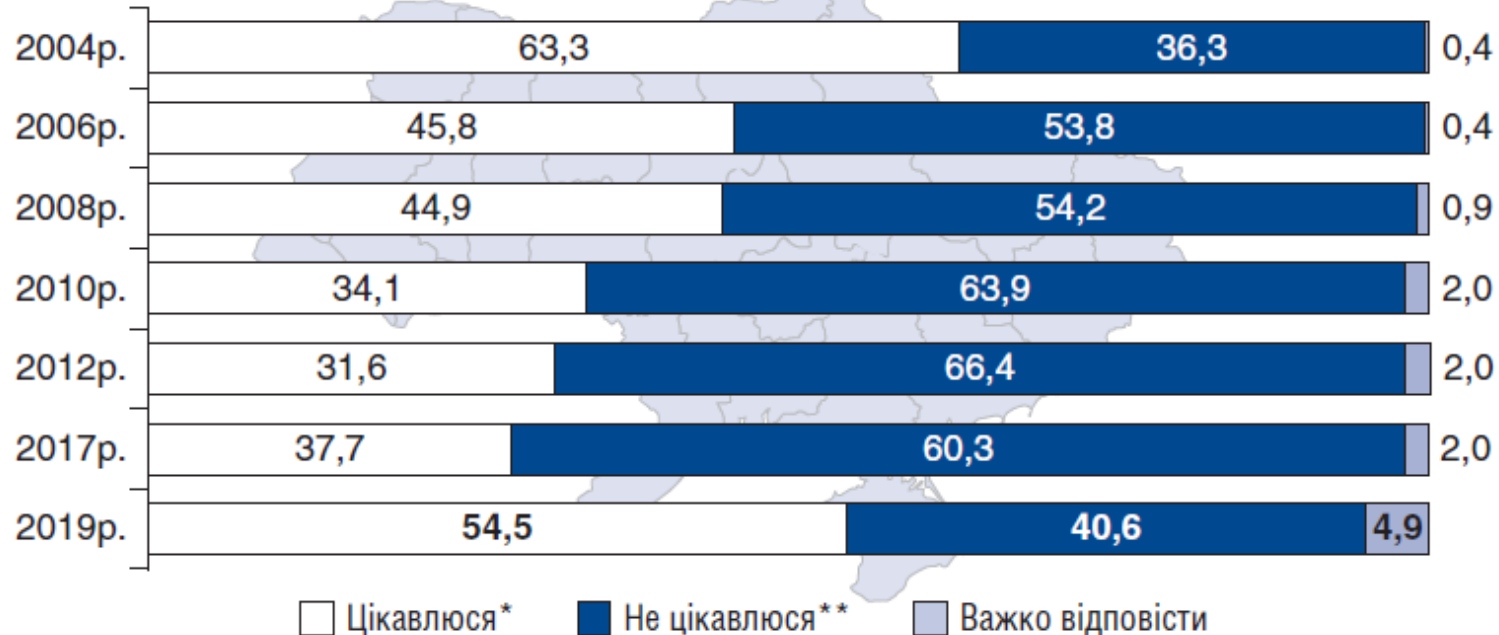
Юрій Якименко

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ ЗУМОВЛЮЄТЬСЯ:

- завданнями утвердження демократії, формування української політичної нації та загальнонаціональної ідентичності, суспільної консолідації;
- особливостями сучасного стану політичної культури громадян України (переважання типів культури, яким притаманна недовіра до політики і політичних інститутів *(понад 60% громадян)*);
- вразливістю більшості виборців до маніпулятивних політичних технологій та популізму, що може мати суттєві негативні наслідки в умовах російської гібридної агресії *(особливо - інформаційних спецоперацій)*;
- незавершеністю формування організаційно та змістовно цілісної системи політичної освіти громадян, яка би охоплювала усі соціально-демографічні групи, відповідно до їх особливостей і потреб.

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

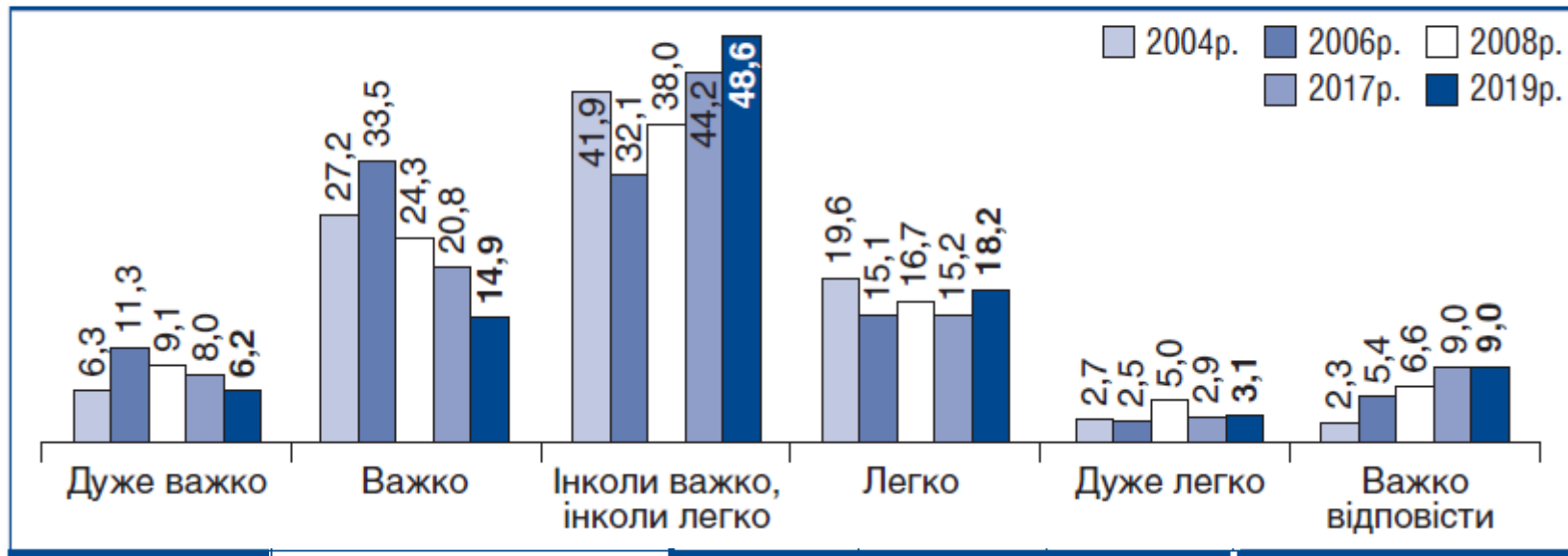
Наскільки Ви цікавитесь політикою? % опитаних

	ВІК (2019р.)				
	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 років і старші
Цікавлюся*	41,1	50,8	57,5	60,7	61,6
Не цікавлюся**	52,4	45,2	37,9	35,1	33,6
Важко відповісти	6,5	4,0	4,6	4,2	4,7

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

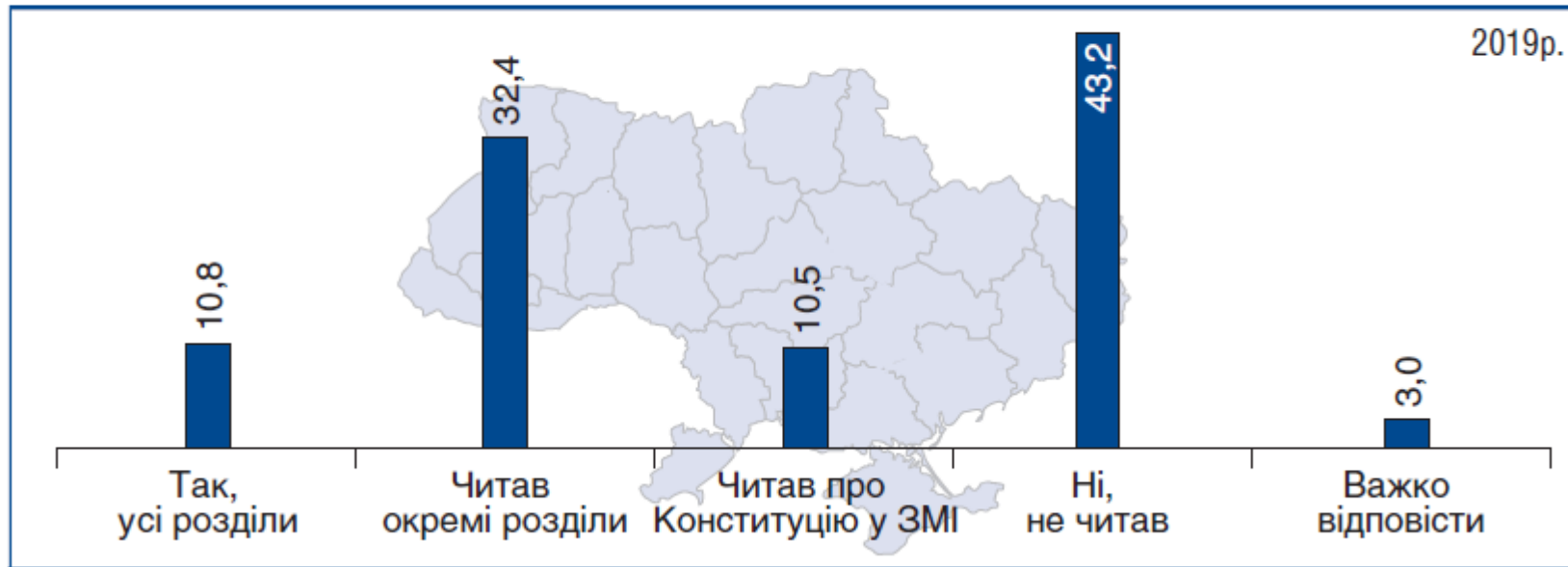
Наскільки Вам важко чи легко визначити
власну позицію з політичних проблем?
% опитаних

	ОСВІТА (2019р.)		
	Загальна середня	Середня спеціальна	Вища або незакінчена вища
Дуже важко	9,0	6,2	4,5
Важко	19,6	15,6	11,4
Інколи важко, інколи легко	45,6	50,4	48,4
Легко	11,5	16,5	24,3
Дуже легко	2,2	2,2	4,6
Важко відповісти	12,1	9,2	6,9

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Чи читали Ви коли-небудь Конституцію України?
% опитаних

	ОСВІТА		
	Загальна середня	Середня спеціальна	Вища або незакінчена вища
Так, усі розділи	6,6	7,0	17,9
Читав окремі розділи	21,3	31,6	40,7
Читав про Конституцію у ЗМІ	9,5	10,6	11,2
Ні, не читав	59,2	48,2	28,5
Важко відповісти	3,4	2,5	1,8

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

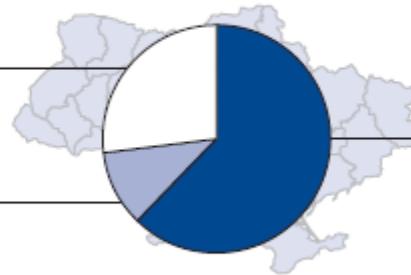
Чи мають громадяни достатньо доступної інформації для того, щоб навчитись захищати свої права і контролювати владу?
% опитаних

Так*

27,0

Важко відповісти

10,8

Ні**

62,2

2019р.

	РЕГІОНИ				ВІК (років)				
	Захід	Центр	Південь	Схід	18-29	30-39	40-49	50-59	60 і старші
Так*	32,1	22,6	17,5	33,2	29,0	32,7	31,2	24,3	20,6
Ні**	55,0	68,4	67,9	57,9	60,9	57,4	58,3	64,2	68,5
Важко відповісти	12,9	9,0	14,6	8,9	10,1	9,9	10,5	11,5	10,9
	ОСВІТА			СТАТЬ					
	Загальна середня	Середня спеціальна	Вища або незакінчена вища	Чоловіки	Жінки				
Так*	25,4	26,7	28,4	30,1	24,5				
Ні**	58,9	63,9	62,7	61,0	63,5				
Важко відповісти	15,7	9,4	8,8	8,9	12,0				

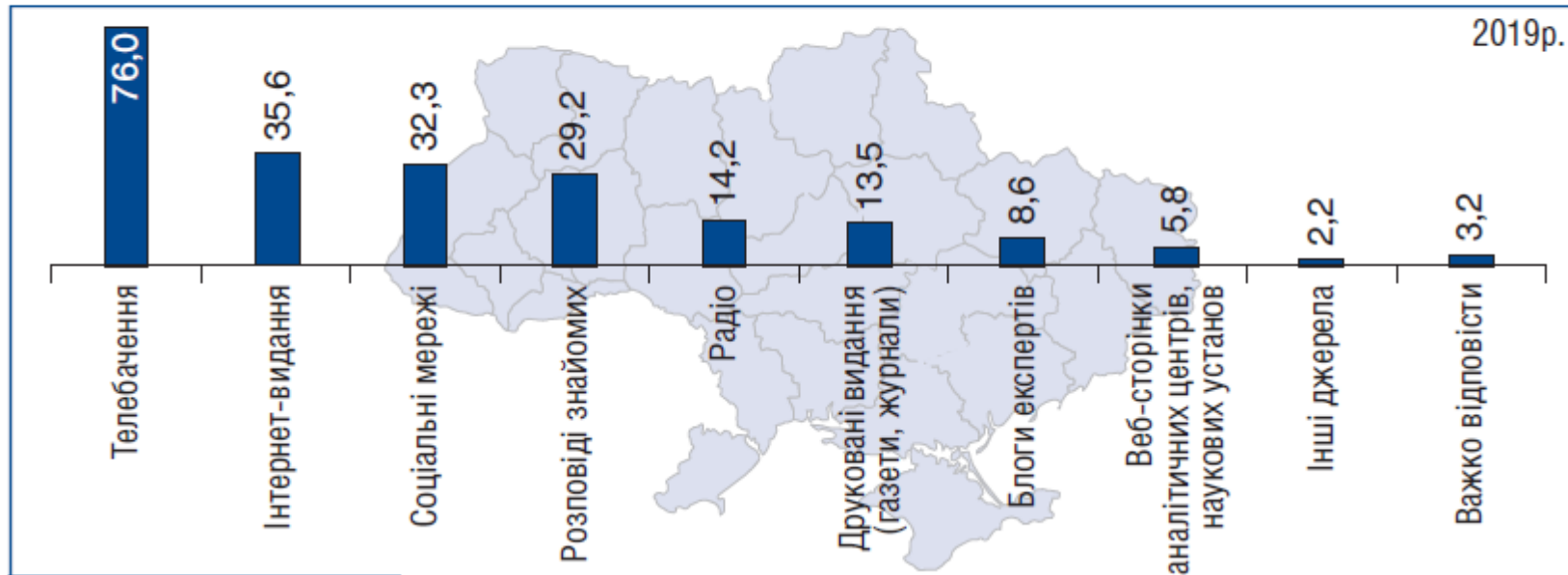
* Сума варіантів відповіді "так" і "скоріше так".

** Сума варіантів відповіді "ні" і "скоріше ні".

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Які джерела інформації про політичне життя Ви зазвичай використовуєте?*

% опитаних

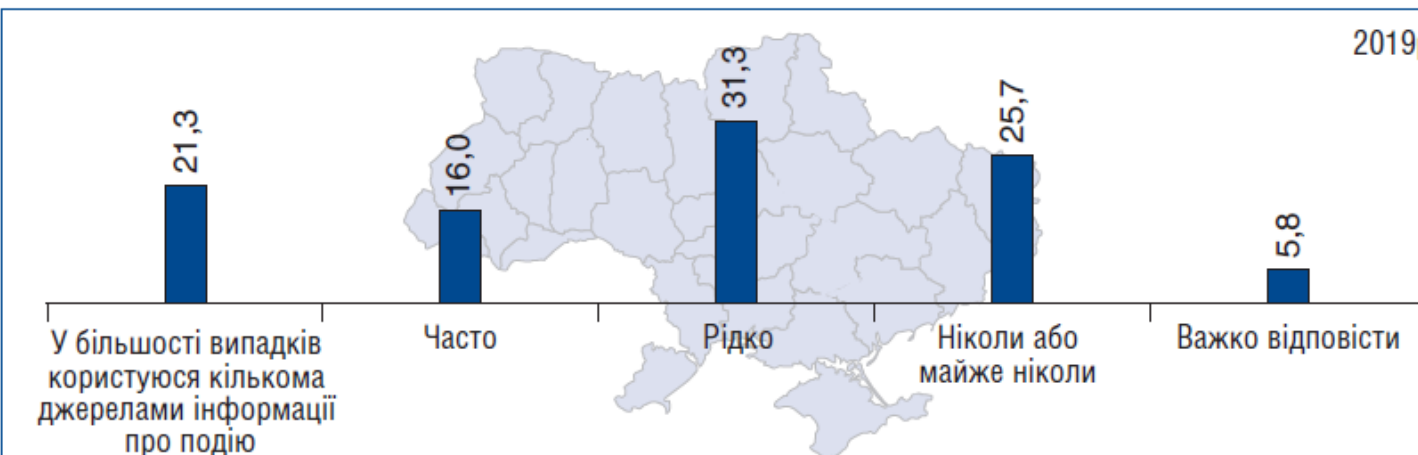
	ВІК (років)				
	18-29	30-39	40-49	50-59	60 і старші
Телебачення	56,0	69,9	78,7	85,2	88,0
Інтернет-видання	47,3	46,0	45,2	33,1	14,9
Соціальні мережі	49,0	42,0	41,9	26,0	10,6
Розповіді знайомих	28,9	27,8	31,6	28,7	29,3
Радіо	11,2	10,7	11,1	16,1	19,9
Друковані видання (газети, журнали)	6,0	9,5	12,9	14,3	21,9
Блоги експертів	11,4	11,0	10,7	8,0	3,8
Веб-сторінки аналітичних центрів, наукових установ	8,0	7,8	8,0	5,1	1,8
Інші джерела	2,3	1,0	3,0	2,6	2,2
Важко відповісти	5,1	4,6	1,9	2,6	2,1

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

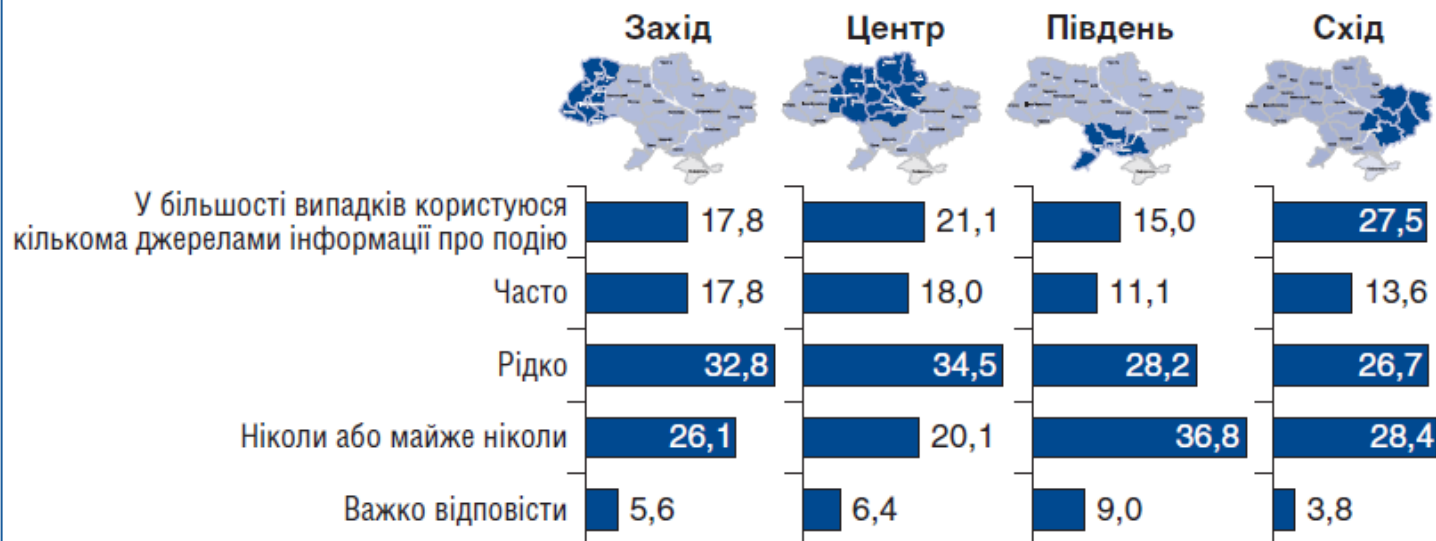
Як часто Ви намагаєтеся отримати інформацію про одну і ту саму політичну подію з різних джерел для співставлення різних оцінок цієї події?

% опитаних

2019р.

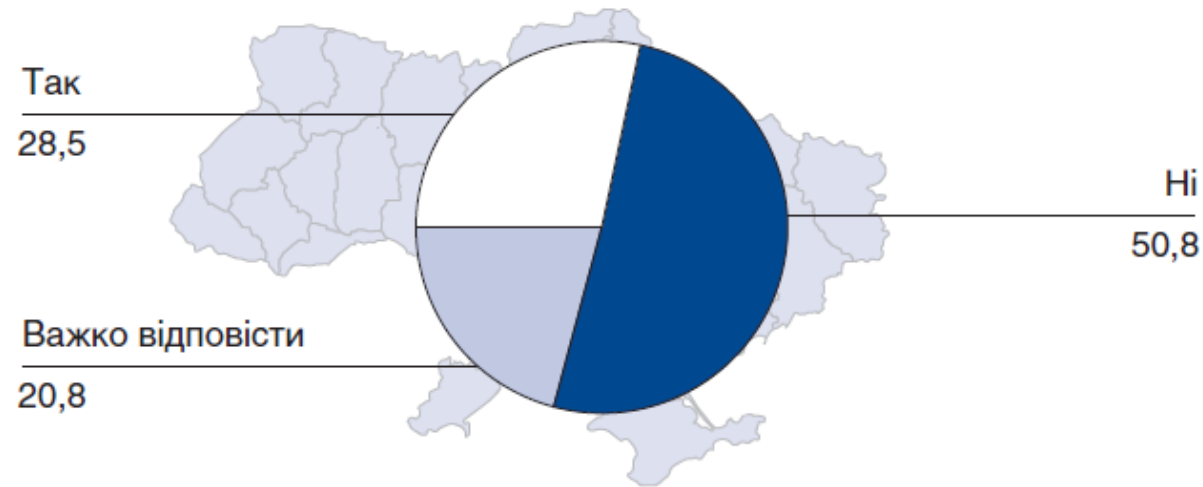

РЕГІОНИ

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Для того, щоб політична та економічна ситуація в Україні змінилася на краще, чи потрібна Ваша особиста участь?
% опитаних

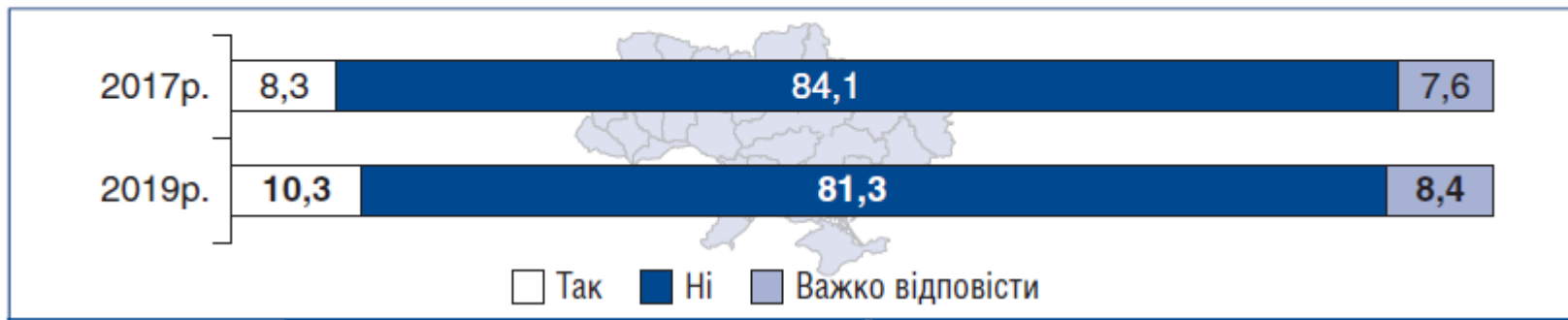

2019р.

	ВІК					ОСВІТА		
	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 років і старші	Загальна середня	Середня спеціальна	Вища або незакінчена вища
Так	31,3	30,3	29,0	28,1	25,5	22,5	28,3	32,9
Ні	47,4	50,7	47,1	50,6	56,9	58,4	50,2	47,2
Важко відповісти	21,4	19,0	23,9	21,3	17,6	19,1	21,5	19,9

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

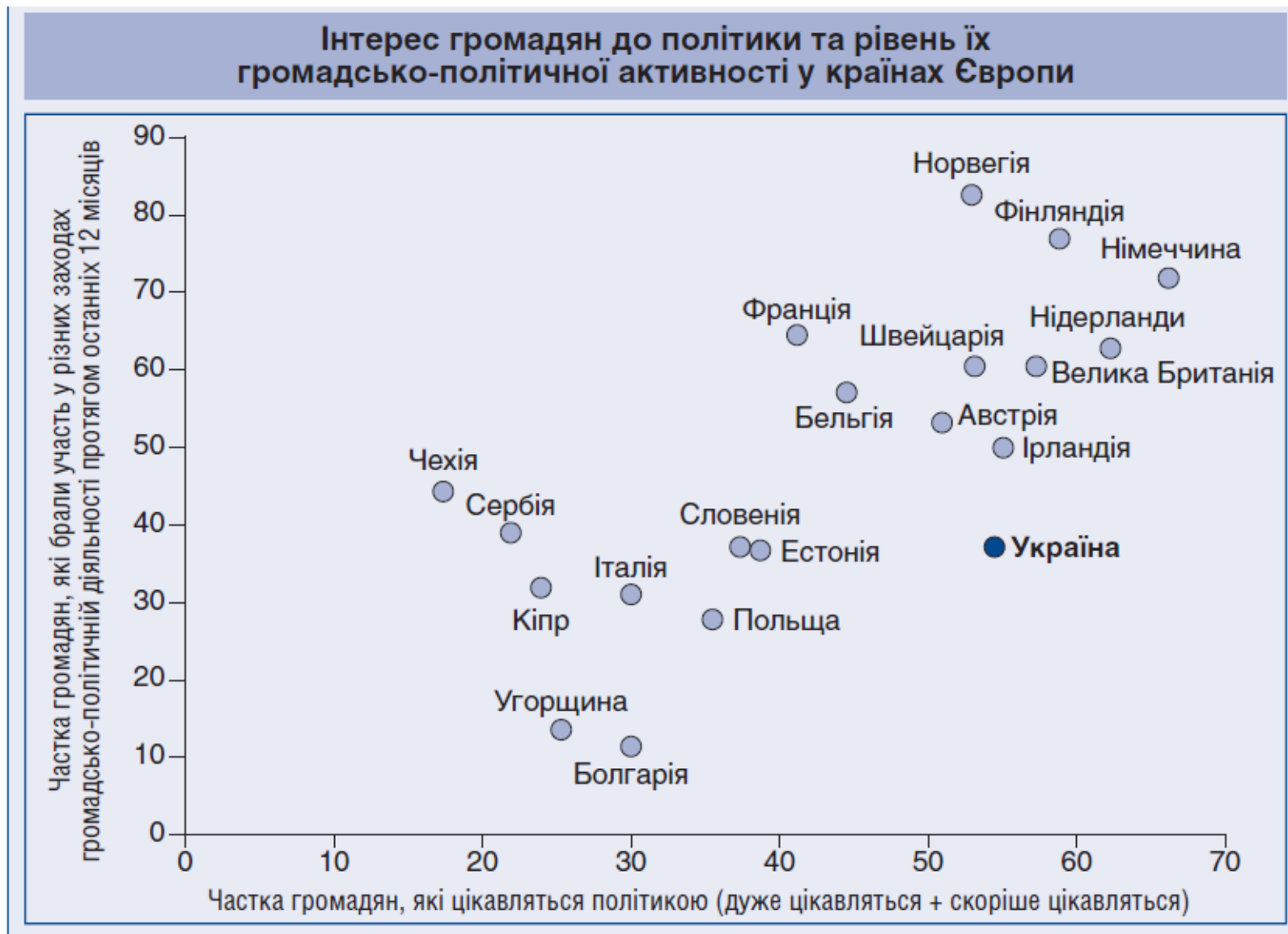
Чи можете Ви сказати, що залучені до активної громадської діяльності?
% опитаних

Якщо б Верховна Рада почала розглядати законопроект, який Ви вважаєте дуже несправедливим, чи вдалися б Ви до якихось дій?
% опитаних

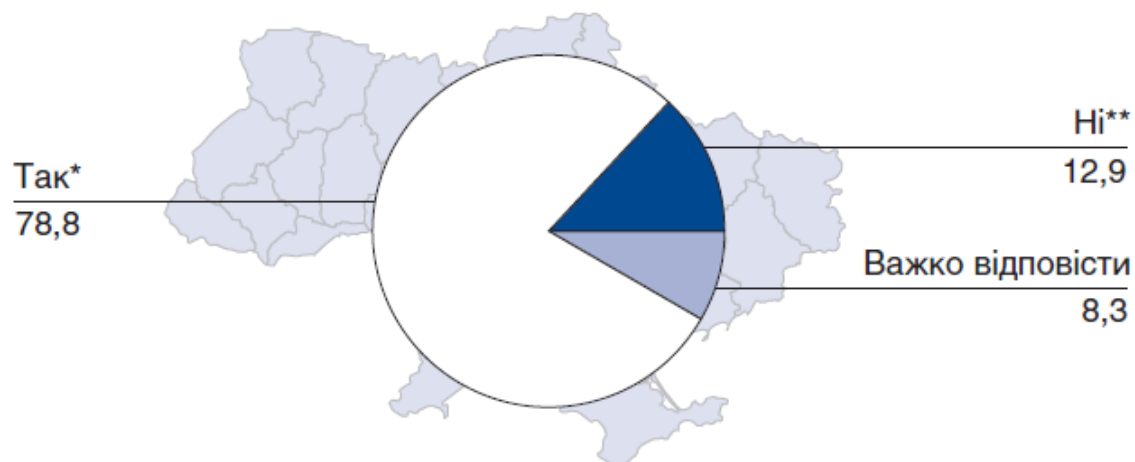
ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

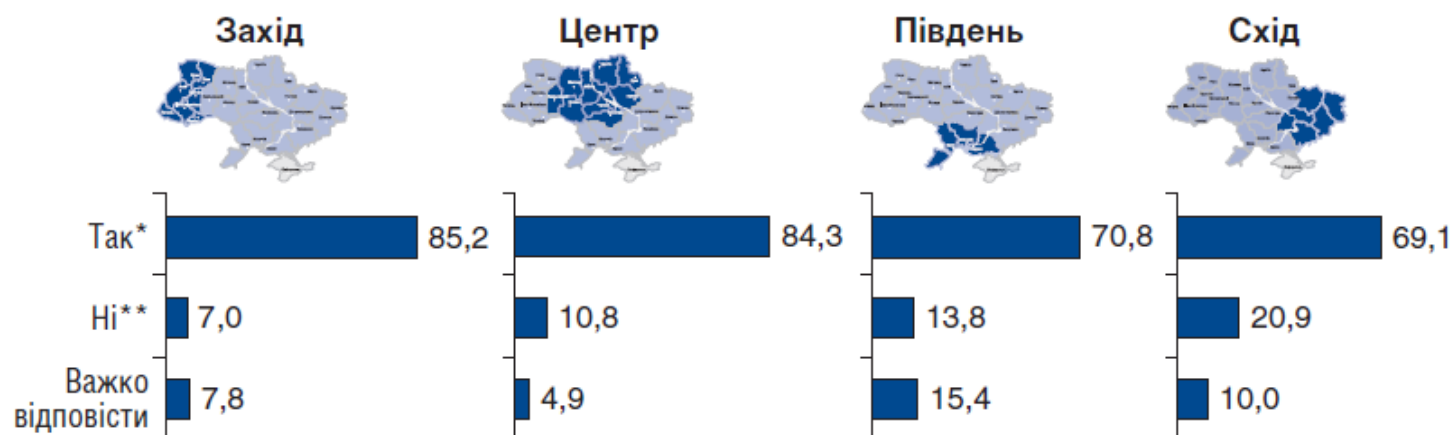
Чи повинні всі громадяни України мати необхідний мінімум знань про політичну систему та політику в цілому, щоб ефективно користуватися своїми конституційними правами і свободами, та гарантовані державою можливості отримання цих знань?

% опитаних

2019р.

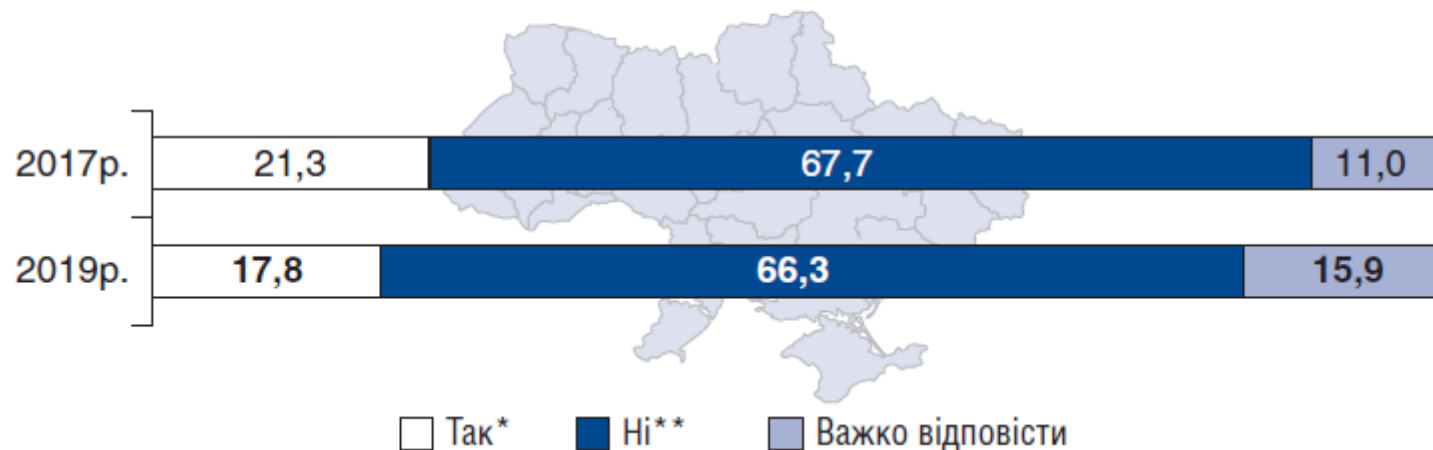
РЕГІОНИ

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Чи дають загальноосвітні школи молодим громадянам достатньо знань про політичну систему для ефективного захисту своїх конституційних прав і свобод?

% опитаних

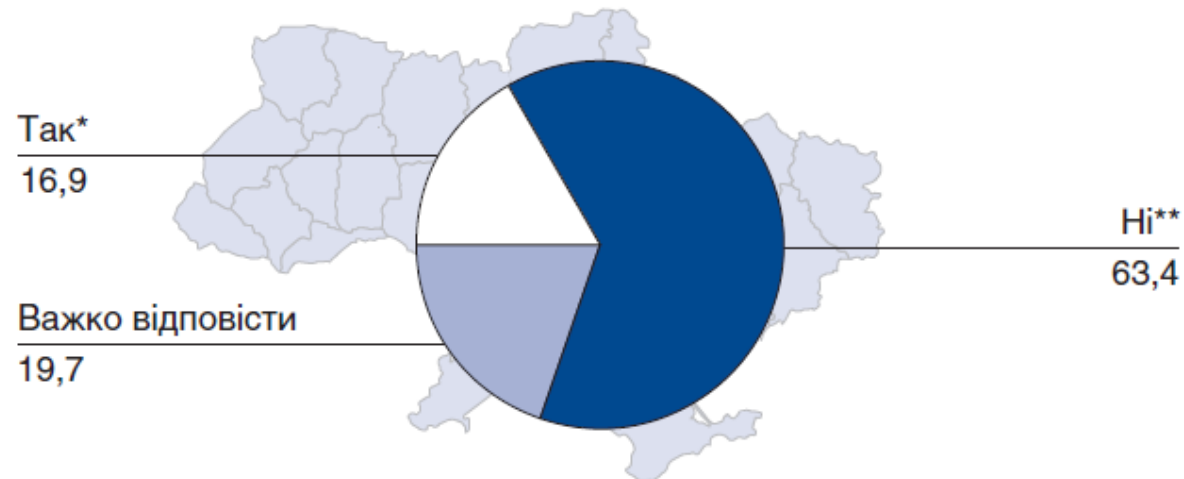

	ВІК (2019р.)				
	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 років і старші
Так*	18,9	21,4	17,7	17,9	14,5
Ні**	66,7	66,0	67,1	68,2	64,6
Важко відповісти	14,4	12,6	15,3	14,0	20,9

	ОСВІТА (2019р.)		
	Загальна середня	Середня спеціальна	Вища або незакінчена вища
Так*	18,6	18,1	17,0
Ні**	63,5	66,4	67,9
Важко відповісти	17,9	15,5	15,1

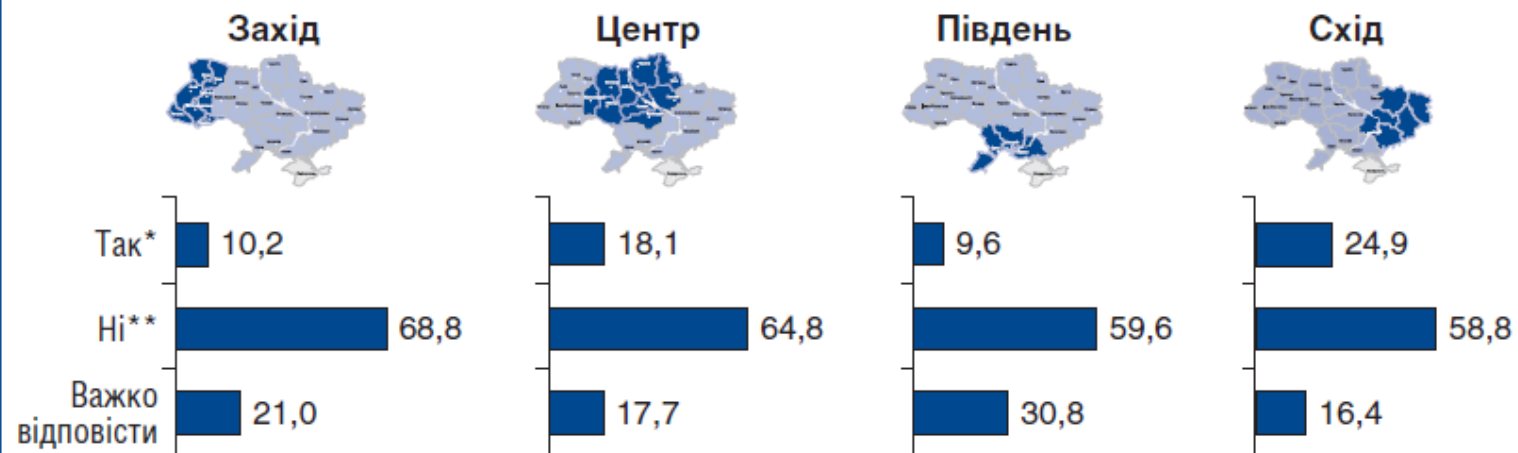
ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Чи існує в Україні цілісна система політичної освіти,
яка охоплювала б і доросле населення?
% опитаних

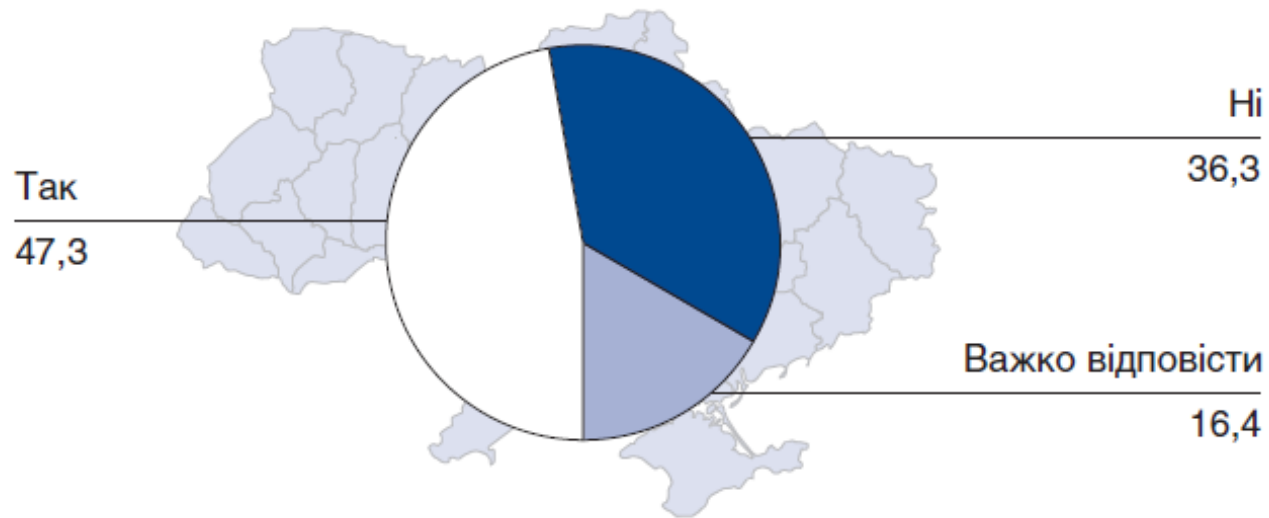
2019р.

РЕГІОНИ

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Чи хотіли б Ви краще розбиратися у політиці?
% опитаних

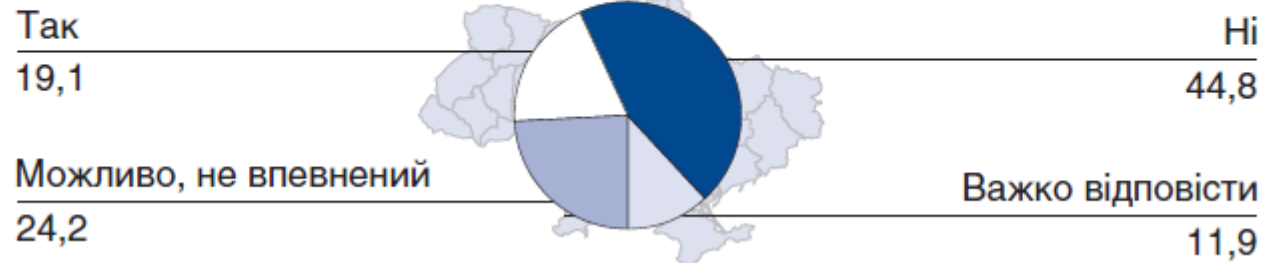
2019р.

	ВІК				
	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 років і старші
Так	44,1	44,7	51,8	49,4	47,5
Ні	39,0	39,0	30,1	37,2	35,5
Важко відповісти	16,9	16,3	18,1	13,4	17,0

	ОСВІТА		
	Загальна середня	Середня спеціальна	Вища або незакінчена вища
Так	41,6	46,0	52,4
Ні	41,6	36,1	33,0
Важко відповісти	16,8	17,9	14,6

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

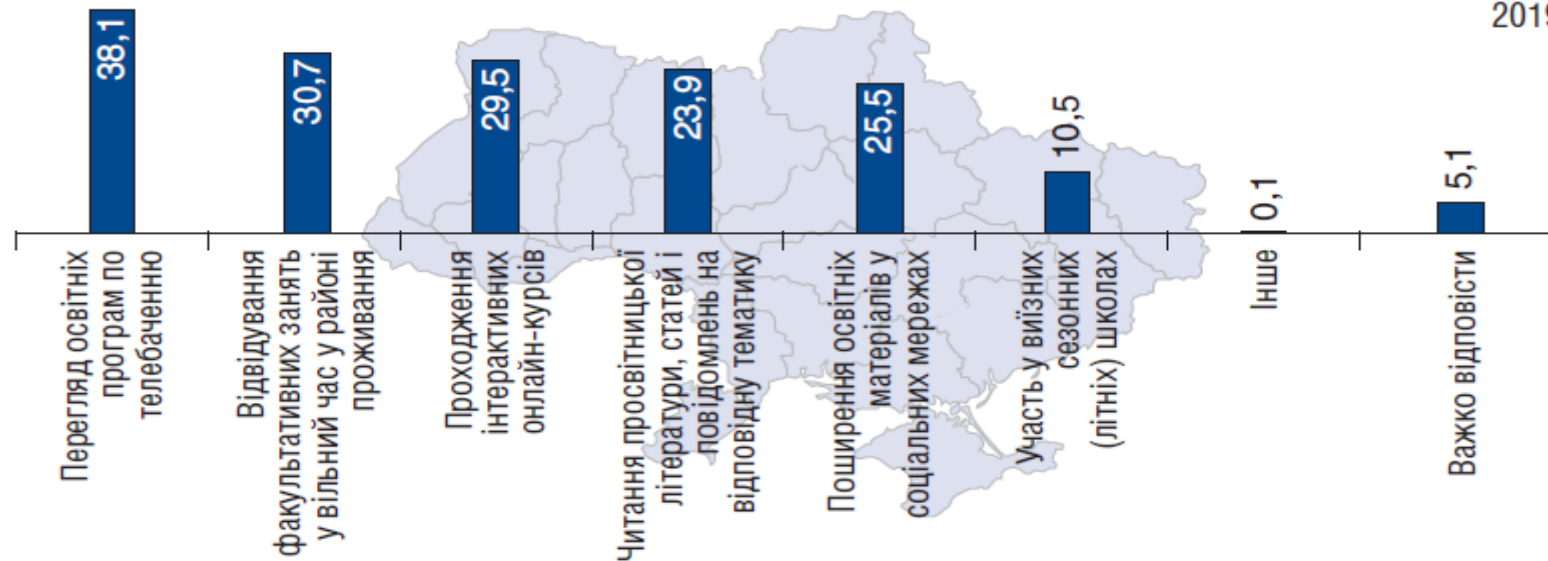
Чи готові Ви брати участь у безкоштовних програмах
політичної освіти для громадян?
% опитаних

2019р.

Якщо так, то яким саме способом?*

% готових (однозначно та потенційно) брати участь
у безкоштовних програмах політичної освіти

2019р.

ПОЛІТИЧНА ОСВІЧЕНІСТЬ ГРОМАДЯН: СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Якщо ні, то чому?
% опитаних

Готовність респондентів брати участь у безкоштовних програмах політичної освіти залежно від бажання краще розбиратися у політиці,
% опитаних

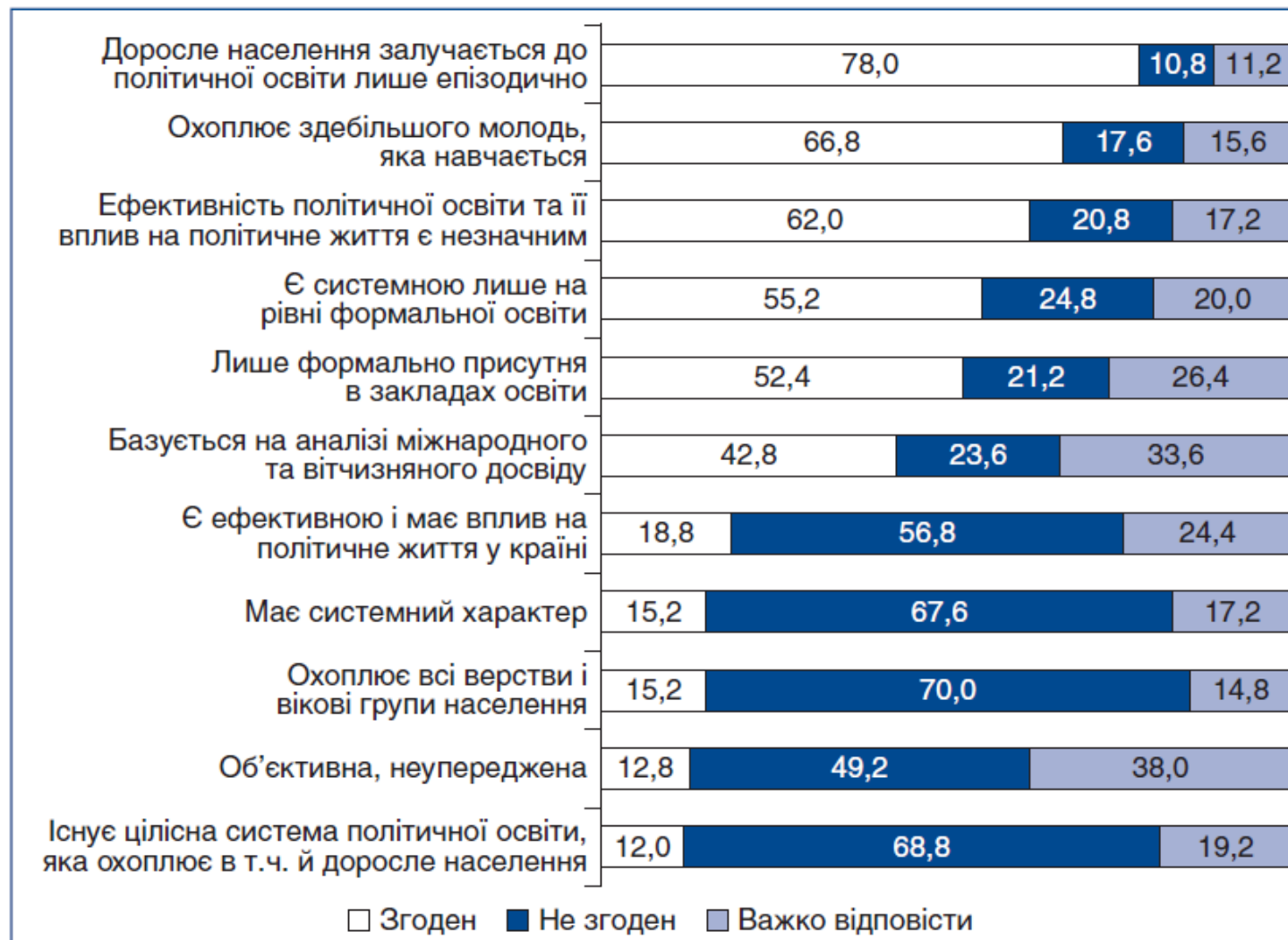
Чи хотіли би Ви краще розбиратися у політиці?	Чи готові Ви брати участь у безкоштовних програмах політичної освіти для громадян?		
	Так	Ні	Важко відповісти
Так	31,2	8,1	8,5
Можливо, не впевнений	31,2	16,8	21,3
Ні	28,2	65,3	47,6
Важко відповісти	9,5	9,7	22,6

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Як Ви можете охарактеризувати сучасний стан політичної освіти в Україні?

Сучасна політична освіта в Україні ...

% опитаних експертів

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Які з перелічених особливостей політичної культури громадян України є найбільш вагомими причинами для створення в Україні цілісної системи політичної освіти?*

% опитаних експертів

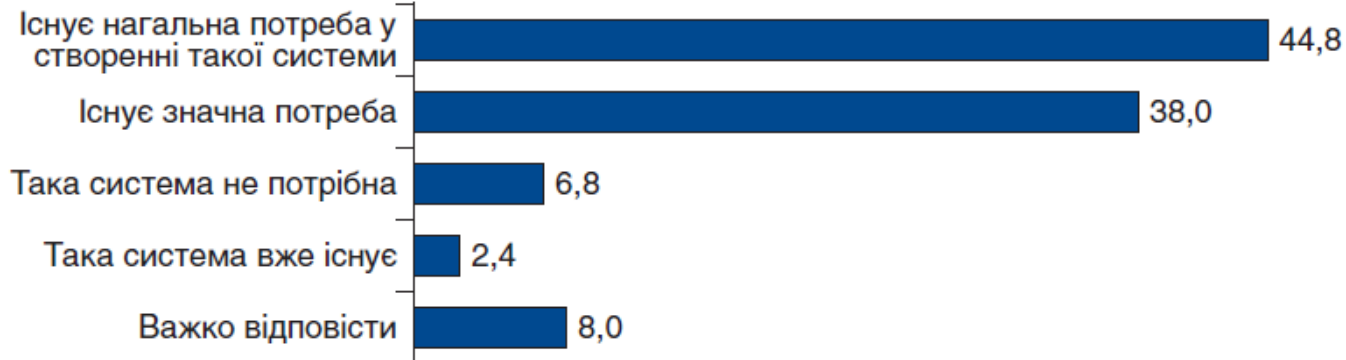
Низький рівень знань про політичну систему та її інститути	76,8
Уразливість до популістських гасел і обіцянок	66,4
Піддатливість до маніпулятивних політичних технологій	56,0
Нерозуміння соціально-економічних засад і механізмів функціонування держави (бюджет, податки й видатки та ін.)	51,2
Нерозуміння механізмів представницької демократії	47,6
Політична і громадянська пасивність	42,8
Відсутність інтересу до політики та бажання розбиратися у ній	32,8
Патерналізм у ставленні до влади	32,0
Політична нетерпимість (несприйняття інших політичних поглядів)	23,2
Інше	0,8
Не бачу таких причин	1,2
Важко відповісти	1,2

* Експертам пропонувалося відзначити не більше п'яти прийнятних варіантів відповіді.

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

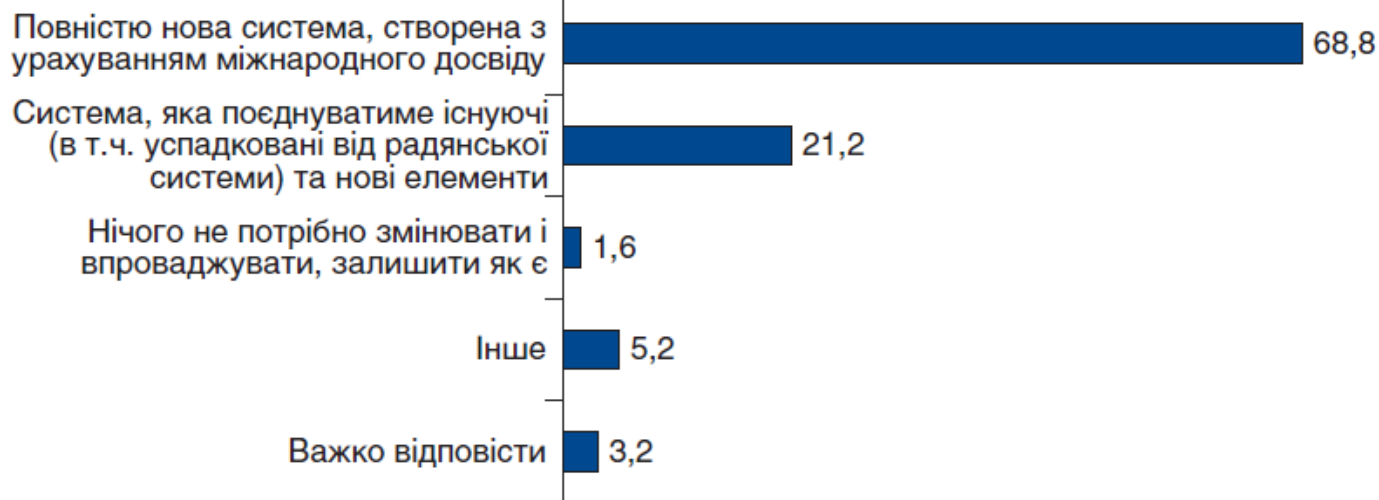
Чи існує потреба у створенні в Україні цілісної системи політичної освіти, яка охоплювала б і доросле населення?

% опитаних експертів

Якщо впроваджувати систему політичної освіти, то це має бути...,

% опитаних експертів

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Чи згодні Ви з наведеними твердженнями?

% опитаних експертів

Низький рівень політичної освіти громадян уже призвів до численних проблем і надалі є суттєвою перешкодою для успішного розвитку держави та суспільства

Впровадження всеохоплюючої системи політичної освіти має стати одним з пріоритетів державної політики

Сучасний стан розвитку держави та суспільства мало пов'язаний з рівнем політичної освіти громадян

☐ Згоден* ☒ Не згоден** ☐ Важко відповісти

* Сума варіантів відповіді “абсолютно згоден” і “скоріше згоден”.

** Сума варіантів відповіді “зовсім не згоден” і “скоріше не згоден”.

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Який підхід до здійснення політичної освіти в Україні Ви підтримали б? % опитаних експертів

Має бути створена система політичної освіти, яка охоплюватиме всі складові системи освіти (дошкільну, загальну середню, позашкільну, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу освіту, освіту дорослих), Збройні Сили та інші силові структури	53,2
Політична освіта має бути включена до програм закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти державної форми власності, і цього достатньо	24,8
Держава не повинна займатися політичною освітою	3,2
Інше	4,4
Важко відповісти	14,4

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Який з підходів до ролі загальнодержавних органів влади у процесі створення системи політичної освіти в Україні Ви підтримали б?

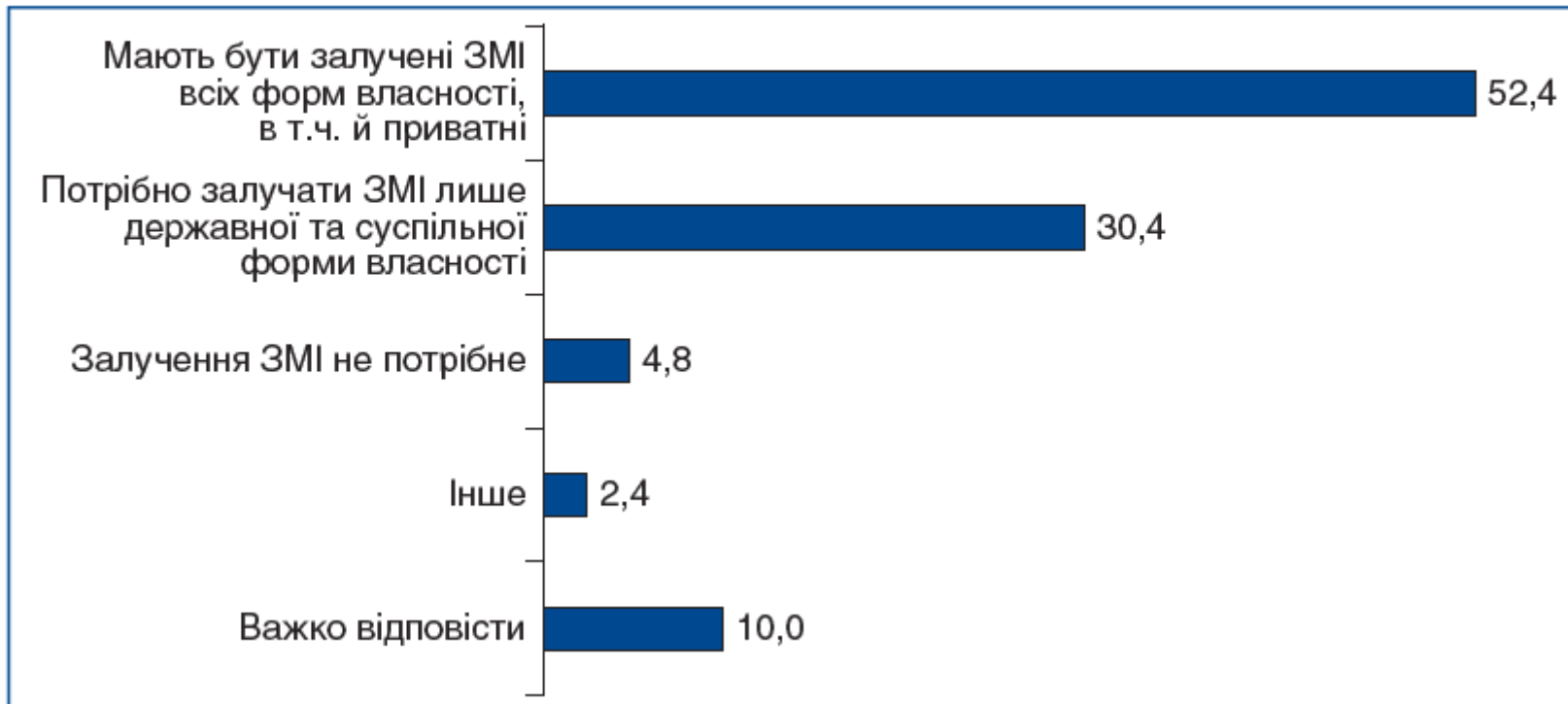
% опитаних експертів

Загальнодержавні органи влади мають бути рівноправним партнером з іншими суб'єктами, в т.ч. органами місцевого самоврядування та недержавними інститутами, як у створенні системи інститутів політичної освіти, так і у формуванні її змісту	52,0
Загальнодержавні органи влади мають відповідати за створення системи інститутів політичної освіти і не мати визначального впливу на формування її змісту	17,6
Загальнодержавні органи влади повинні мати визначальний вплив як на зміст політичної освіти, так і на створення системи її інститутів	16,8
Роль загальнодержавних органів влади як у створенні системи інститутів політичної освіти, так і у формуванні її змісту має бути мінімізована	8,8
Інше	1,6
Важко відповісти	3,2

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Чи мають ЗМІ залучатися до здійснення політичної освіти?

% опитаних експертів

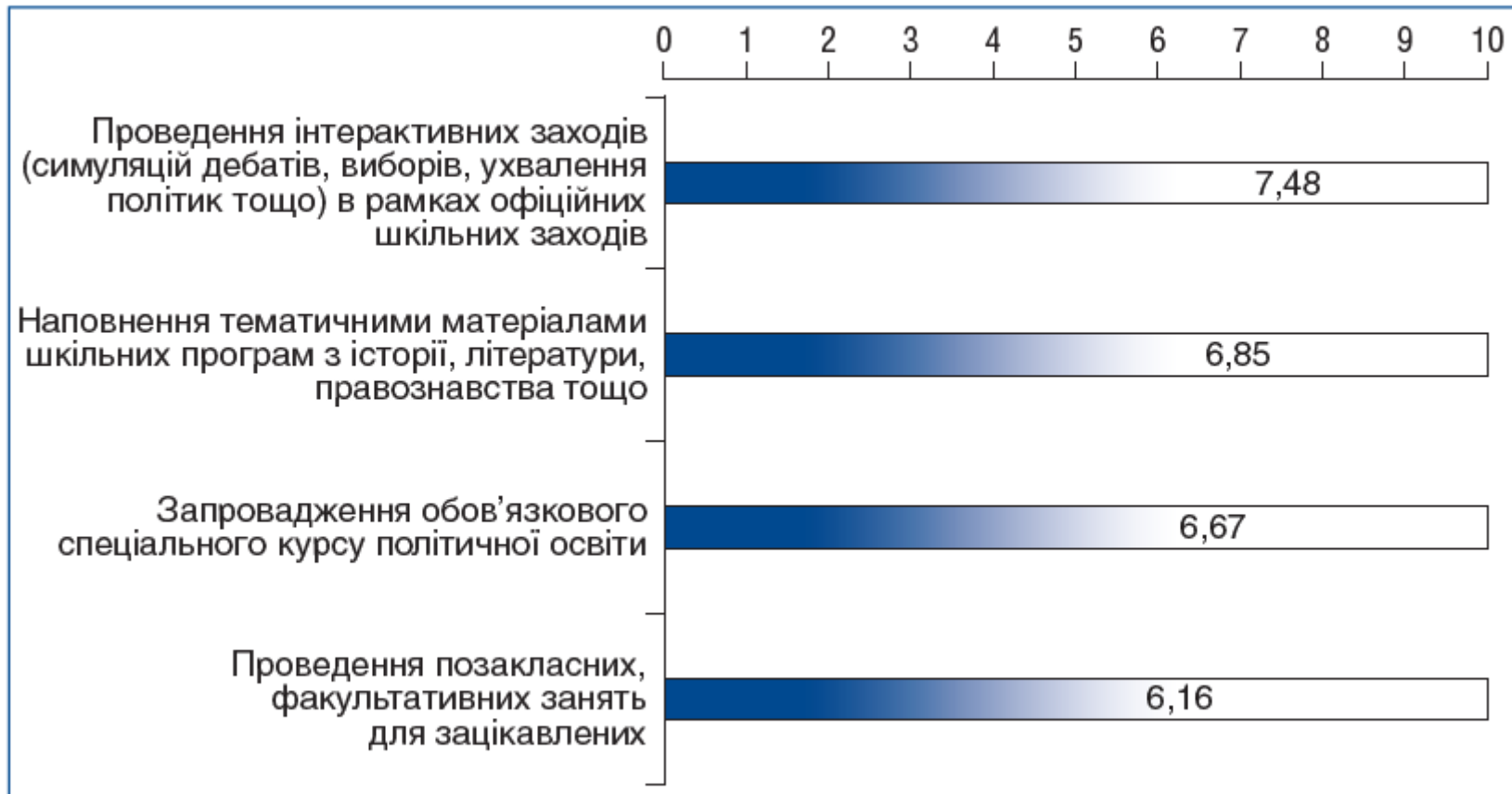
ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Який з підходів до визначення джерел фінансування системи політичної освіти в Україні Ви підтримали б? % опитаних експертів

Система політичної освіти має фінансуватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів фізичних та юридичних осіб, інших коштів, не заборонених законодавством, у т.ч. із залученням добровільних пожертв меценатів, коштів зарубіжного походження (проектів міжнародної допомоги тощо)	42,4
Система політичної освіти має фінансуватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів фізичних та юридичних осіб, у т.ч. добровільних пожертв меценатів тощо, але без залучення коштів зарубіжного походження (проектів міжнародної допомоги тощо)	18,8
Система політичної освіти має фінансуватися винятково з державного бюджету	16,4
Система політичної освіти має фінансуватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів	10,8
Система політичної освіти має фінансуватися за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб без залучення коштів державного та місцевих бюджетів	3,6
Важко відповісти	8,0

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Оцінка рівня ефективності методик політичної освіти в українській школі, середній бал*

* За 11-бальною шкалою від 0 до 10, де "0" означає, що рівень ефективності є вкрай низьким, а "10" – дуже високий рівень ефективності.

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА: ЕКСПЕРТИ ПРО СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Наскільки ефективною може бути кожна з форм
політичної освіти в роботі з дорослим населенням?
середній бал*

* За 11-бальною шкалою від 0 до 10, де "0" означає, що рівень ефективності є вкрай низьким, а "10" – дуже високий рівень ефективності.

МАЙБУТНЄ ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ: КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ

- Принципи побудови системи
- Цілі і зміст політичної освіти: хто визначає?
- Місце і роль «стейкхолдерів»:
 - держава;
 - система формальної освіти;
 - інші освітні інститути (у т.ч. комерційні);
 - професійні середовища (освіта, академічна наука);
 - громадянське суспільство, його інститути;
 - територіальні громади;
 - політичні партії;
 - проекти міжнародних і зарубіжних організацій;
 - засоби масової інформації;
 - Інші...
- Джерела фінансування
- Засоби мотивації до участі (доросле населення)